

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU PRESIDENDI MÄÄRUS

25. veebruar 2021 *

Eelotsusetaotlus – Kiirendatud menetlus – Kasuliku mõju puudumine –
Kokkulangevus liikmesriigi esialgse õiguskaitse kohaldamise menetlusega

Liidetud kohtuasjades C-14/21 ja C-15/21,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Tribunale amministrativo regionale per la Sicilia (Sitsiilia maakonna halduskohus, Itaalia) 23. detsembri 2020. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid Euroopa Kohtusse 8. jaanuaril 2021, menetlustes

Sea Watch eV

versus

Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti (C-14/21 ja C-15/21),

Capitaneria di Porto di Palermo (C-14/21),

Capitaneria di Porto di Porto Empedocle (C-15/21),

EUROOPA KOHTU PRESIDENT,

olles ära kuulanud ettekandja-kohtunik J. Passeri ja kohtujurist A. Rantose,

on teinud järgmise

määruse

- 1 Eelotsusetaotlused käsitlevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiivi 2009/16/EÜ riigi kontrolli kohta sadama üle (ELT 2009, L 131, lk 57) ning 1. novembril 1974 Londonis sõlmitud konventsiooni inimelude ohutuse kohta merel (*Recueil des traités des Nations unies*, 1185. kd, nr 18961, lk 3) tõlgendamist.
- 2 Taotlused on esitatud kohtuvaidlustes esiteks Sea Watch eV ja Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti (taristu- ja transpordiministeerium, Itaalia) ning Capitaneria di Porto di Palermo (Palermo sadamakapteni büroo, Itaalia) vahel ning teiseks Sea Watch eV ja sama ministeeriumi

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

ning Capitaneria di Porto di Porto Empedocle (Porto Empedocle sadamakapteni büroo, Itaalia) vahel seoses nende kahe sadamakapteni büroo antud kahe kinnipidamiskorraldusega, mis puudutavad laevu nimedega Sea Watch 4 ja Sea Watch 3.

Põhikohtuasjad

- 3 Sea Watch on mittetulunduslik humanitaarorganisatsioon, mille asukoht on Berliinis (Saksamaa). Põhikirjas on sätestatud, et selle eesmärk on eelkõige merel hädaolukorda või ohtu sattunud isikute päästmine ning nende isikute päästmiseks mõeldud laevade, paatide ja lennuseadmete hooldus ja käitamine. Vastavalt sellele eesmärgile tegeleb ta tegelikult Vahemerel isikute otsimise ja päästmisega laevadega, mille omanik ja käitaja ta on. Nende laevade hulgas on muu hulgas kaks laeva, mida nimetatakse vastavalt Sea Watch 3 ja Sea Watch 4 ning mis on registreeritud Saksa riiklikus registris, sõidavad Saksamaa lipu all ja on mõlemad sertifitseeritud Saksamaal asuva klassifitseerimis- ja sertifitseerimisasutuse poolt kui „üldine kaubalaev – mitmeotstarbeline“.
- 4 Sea Watch 3 ja Sea Watch 4 lahkusid 2020. aasta suvel üksteise järel Burriana (Hispaania) sadamast ja korraldasid sadade Vahemere rahvusvahelistes vetes hädaolukorda sattunud isikute päästmise. Seejärel teavitas Italian Maritime Rescue Coordination Centre (Itaalia merepääste koordineerimiskeskus) vastavate laevade kapteneid, et Ministero degli Interni (siseministeerium, Itaalia) oli andnud loa, et asjaomased isikud lahkuksid laeva Sea Watch 4 pardalt ja läheksid teiste Palermo (Itaalia) sadamas asuvate laevade pardale ning et nad lahkuksid laeva Sea Watch 3 pardalt ja läheksid teiste Porto Empedocle (Itaalia) sadamas asuvate laevade pardale, misjärel anti neile korraldus suunduda oma laevadega neisse kahte sadamasse, et seal need toimingud läbi viia.
- 5 Kui need toimingud olid tehtud, andis Ministro della Sanità (Itaalia tervishoiuminister) korralduse, et need kaks laeva jääksid nimetatud sadamate läheduses ankrusse esiteks eesmärgiga määrata laevapere suhtes karantiin COVID-19 haiguse leviku tõkestamiseks ning teiseks puhastustöödeks, desinfitseerimiseks ja hügieeninõuetele vastavuse tunnistuse väljastamiseks.
- 6 Koristus- ja desinfitseerimistoimingute lõpetamisel viisid Palermo sadama ja Porto Empedocle sadama kaptenid laevade pardal läbi kontrollid ning andsid seejärel vastavalt korralduse pidada Sea Watch 4 ja Sea Watch 3 kinni põhjusel, et nad olid tuvastanud rea tehnilisi puudusi ja eeskirjade eiramisi, millest osa tuli kvalifitseerida „raskeks“ ja millest tulenevalt see kinnipidamine oli põhjendatud.
- 7 Sea Watch lõpetas alates sellest ajast teatava hulga rikkumisi. Ülejäänud eeskirjade eiramiste (edaspidi „kõnealused rikkumised“) kohta leiab ta seevastu, et need ei ole tõendatud. Need rikkumised on sisuliselt seotud asjaoluga, et Sea Watch 3 ja Sea Watch 4 ei ole Itaalia pädevate asutuste sõnul sertifitseeritud selleks, et pardal vastu võtta ja vedada sadu inimesi, nagu nad tegid suvel 2020, ega varustatud sobiva tehnilise varustusega, eelkõige mis puudutab reovee töötlemist, dušše ja tualette.
- 8 Neil asjaoludel esitas Sea Watch Tribunale amministrativo regionale per la Siciliale (Sitsiilia maakonna halduskohus, Itaalia) kaks tühistamiskaebust nende meetmete peale, millega Palermo ja Porto Empedocle sadamakaptenid andsid korralduse vastavalt Sea Watch 4 ja Sea Watch 3 kuni asjaomaste rikkumiste lõpetamiseni kinni pidada, ning neile meetmetele lisatud kontrolliaruannete peale ja kõikide muude nimetatud meetmetega seotud või neile järgnevate esialgsete aktide peale.

- 9 Lisaks lisas Sea Watch nendele hagidele esialgse õiguskaitsse kohaldamise taotlused, mille põhjenduseks väitis ta, et esineb olulise ja hüvitamatu kahju tekkimise oht selles valdkonnas kohaldatavate Itaalia õigusnormide tähenduses.
- 10 Eelotsusetaotlused esitanud kohus märgib oma taotlustes eelkõige, et vastavate põhikohtuasjade toimikutes sisalduvatest andmetest nähtub, et kõnealuste eeskirjade eiramiste kohta on lahknevatel seisukohtadel mitte üksnes nende vaidluste pooled, vaid ka pädevad ametiasutused sadamariigis Itaalias ja lipuriigis Saksamaal. Nimelt leiavad Itaalia pädevad ametiasutused sisuliselt, et need eeskirjade eiramised on tuvastatud ja need tuleb lõpetada, samas kui Saksamaa pädevad ametiasutused leiavad, et kohaldatavate liidu ja rahvusvahelise õiguse asjakohaste sätete õige tõlgendamine võimaldab järeldada, et ei ole tegemist selliste rikkumistega.
- 11 Seda olukorda arvestades leiab eelotsusetaotlused esitanud kohus, et direktiivi 2009/16 ja inimeste ohutust merel käsitleva rahvusvahelise konventsiooni tõlgendamisel tekib keerulisi, uusi ja kõikidele liikmesriikidele väga tähtsaid õigusküsimusi, millele on vaja vastata, et ta saaks põhikohtuasjade vaidlused lahendada.
- 12 Neil asjaoludel otsustas Tribunale amministrativo regionale per la Sicilia (Sitsiilia maakonna halduskohus) mõlemas põhikohtuasjas menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule viis eelotsuse küsimust, mis on sõnastatud peaaegu identselt. Ta palus Euroopa Kohtul kohaldada ka käesolevas kohtuasjas kodukorra artikli 105 alusel kiirendatud menetlust.
- 13 Euroopa Kohtu presidendi 2. veebruari 2021. aasta otsusega liideti käesolevad kohtuasjad menetluse kirjaliku osa ja kohtuotsuse huvides.

Kiirendatud menetluse rakendamise taotlused

- 14 Kodukorra artikli 105 lõikes 1 on sätestatud, et kui kohtuasja laad nõuab asja lahendamist lühikese aja jooksul, võib Euroopa Kohtu president eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotlusel või erandkorras omal algatusel otsustada kohaldada selle kohtuasja suhtes kiirendatud menetlust, kaldudes kõrvale kodukorra sätetest.
- 15 Käesoleval juhul põhjendab eelotsusetaotlused esitanud kohus oma taotlusi kohaldada käesolevate kohtuasjade suhtes selles sättes ette nähtud kiirendatud menetlust, tuues välja järgmised asjaolud.
- 16 Kõigepealt rõhutab see kohus sisuliselt, et need kohtuasjad on seotud tundliku valdkonnaga, kuna need puudutavad valitsusväliste organisatsioonide tegevust hädaolukorras olevate inimeste päästeoperatsioonidel Vahemeres alates 2014. ja 2015. aastast eelkõige liikmesriikide lipu all sõitvate kaubalaevadega, mille hulka kuuluvad Sea Watch 3 ja Sea Watch 4.
- 17 Seejärel märgib eelotsusetaotlused esitanud kohus sisuliselt, et Sea Watchi laevadele kehtestatud kinnipidamismeetmed kuuluvad selliste meetmete hulka, mis võivad eelmises punktis nimetatud tegevust üldiselt mõjutada. Praegu on erinevate Itaalia sadamate (eelkõige Olbia, Palermo, Porto Empedocle ja Veneetsia sadamate) sadamakaptenid nimelt võtnud peaaegu kõigi seda tegevust teostavate laevade suhtes kinnipidamismeetmed, mida põhjendati asjaoluga, et need ei vasta vajalikele nõuetele.

- 18 Lisaks peab eelotsusetaotlused esitanud kohus seda olukorda arvestades vajalikuks selgitada kiiresti õiguslikku raamistikku, milles nimetatud tegevust teostatakse, ning märgib lisaks, et ohutus- ja tervisekaitsenõuete järgimine kujutab endast avaliku korra küsimust, kuid ka seda, et selliste selgituste puudumisel ei ole praegu ühtegi vahendit, et lõpetada laevade kinnipidamise praktika.
- 19 Lõpuks on see kohus seisukohal, et Euroopa Kohtu poolt kohtuasjade menetlemise keskmised tähtajad ei võimalda tal lahendada põhimenetlusi enne 2021. aasta suve algust, samas kui varasemate aastate kogemus näitab, et tavaliselt peavad sellised valitsusvälised organisatsioonid nagu Sea Watch ja temaga sarnased organisatsioonid Vahemeres hädaolukorras olevate inimeste päästeoperatsioone suures osas läbi viima sel aastaajal.
- 20 Kõiki neid asjaolusid arvesse võttes leiab eelotsusetaotlused esitanud kohus, et on vaja saada lühikese aja jooksul vastused küsimustele, mis ta Euroopa Kohtule esitas, märkides samas, et võttes arvesse tema taotlusi käesolevate kohtuasjade lahendamiseks kiirendatud menetluses, jättis ta ise esialgu ja ilma et see piiraks lõpliku otsuse tegemist selles küsimuses pärast seda, kui Euroopa Kohus on teinud otsuse nende taotluste kohta, rahuldamata esialgse õiguskaitse taotlused, mille Sea Watch oli talle esialgse õiguskaitse meetmete võtmiseks esitanud.
- 21 Eelotsusetaotlused esitanud kohtu esitatud asjaolusid arvestades tuleb esimesena märkida, et nagu nähtub Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast, on esiteks õiguslik ebakindlus, mis võib esineda liikmesriigi kohtus arutuse all oleva vaidluse poole tegevuse suhtes, mille puhul pädev kohus peab vajalikuks esitada Euroopa Kohtule küsimusi liidu õiguse tõlgendamise kohta, ning teiseks selle poole õigustatud huvi saada võimalikult kiiresti teada, millised õigused tal liidu õigusest tulenevalt on, sellised asjaolud, mis võivad esineda paljudes kohtuasjades, ega ole seega sellist laadi, et see õigustaks eelotsusemenetluse suhtes kodukorra artiklis 105 ette nähtud kiirendatud menetluse kasutamist (vt selle kohta Euroopa Kohtu presidendi 20. detsembri 2017. aasta kohtumäärus M. A. jt, C-661/17, ei avaldata, EU:C:2017:1024, punkt 16, ning 14. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus The International Protection Appeals Tribunal jt, C-322/19 ja C-385/19, EU:C:2021:11, punkt 47).
- 22 See kiirendatud menetlus kujutab endast nimelt menetluslikku vahendit, mille eesmärk on reageerida erakorraliselt kiireloomulisele olukorrale, mille olemasolu tuleb kindlaks teha võrreldes selle kohtuasja enda erandlike asjaoludega, millega seoses esitatakse kiirendatud menetluse taotlus (vt selle kohta Euroopa Kohtu presidendi 20. detsembri 2017. aasta kohtumäärus M. A. jt, C-661/17, ei avaldata, EU:C:2017:1024, punkt 17).
- 23 Teisena ja samal põhjusel ei ole suure hulga isikute – kes võivad leida end sama ebakindlas olukorras nagu põhikohtuasja pooled – olemasolu või õiguslikud olukorrad, mis võivad olla seotud sellise kohtulahendiga, mille eelotsusetaotlused esitanud kohus peab pärast Euroopa Kohtule esitatud eelotsuse küsimustele vastuste saamist tegema, või sellised kohtulahendid, mis sellel kohtul või teistel liikmesriigi kohtutel sarnastes vaidlustes tuleb teha, iseenesest erandlikud asjaolud, mis õigustaksid kiirendatud menetluse kasutamist (vt selle kohta Euroopa Kohtu presidendi 13. juuli 2016. aasta kohtumäärus Banco Santander, C-96/16, ei avaldata, EU:C:2016:566, punkt 18; 20. septembri 2018. aasta kohtumäärus Minister for Justice and Equality, C-508/18 ja C-509/18, ei avaldata, EU:C:2018:766, punkt 14, ja 8. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Staatsanwaltschaft Wien (võltsitud maksekorraldused), C-584/19, EU:C:2020:1002, punkt 36).

- 24 Järelikult tuleb asuda seisukohale, et rõhutades küll põhikohtuasjade vaidluste olulisust ja tundlikku laadi ning vastuseid, mille Euroopa Kohus võib temale esitatud küsimustele liidu õiguse käsitletavas valdkonnas anda (vt analoogia alusel Euroopa Kohtu presidendi 8. märtsi 2018. aasta kohtumäärus *Vitali*, C-63/18, ei avaldata, EU:C:2018:199, punkt 16, ja 27. veebruari 2019. aasta kohtumäärus *M.V. jt*, C-760/18, ei avaldata, EU:C:2019:170, punkt 17), ei õigusta need erinevad asjaolud, mille esinemine nähtub käesoleval juhul selgelt eelotsusetaotlused esitanud kohtu seisukohtadest, mis on kokku võetud käesoleva kohtumääruse punktides 17 ja 18, käesoleva kohtuasja menetlemist kiirendatud menetluses.
- 25 Kolmandana ja viimasena ilmneb selgelt eelotsusetaotlused esitanud kohtu kinnitustest, mis on kokkuvõtlikult esitatud käesoleva kohtumääruse punktides 16 ja 19, et vaidlusi, mille raames see kohus palub Euroopa Kohtul tõlgendada liidu õigust, iseloomustavad lisaks nende õiguslikele probleemidele ja nende konkreetsetele tagajärgedele oluline ja tundlik inimlik mõõde, kuivõrd need puudutavad tingimusi, mille korral humanitaaroperatsioonidega seotud valitsusvälised organisatsioonid tegelevad merel hätta või ohtu sattunud inimeste pääste tegevusega. Eelotsusetaotlused esitanud kohus rõhutab selles kontekstis eelkõige, et ta palub kohaldada kiirendatud menetlust selleks, et saada Euroopa Kohtult vastus tähtaja jooksul, mis võimaldab tal lahendada põhikohtuasjad enne 2021. aasta suve algust, mille kohta kogemus näitab, et tavaliselt koondub hätta või ohtu sattunud isikute pääste tegevus, mis Vahemerel läbi tuleb viia, sellesse perioodi.
- 26 Nagu nähtub siiski Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast, ei õigusta asjaolu, et liikmesriigi kohtu menetluses olev vaidlus on kiireloomuline ja et pädev kohus on kohustatud kasutama kõiki vahendeid selleks, et tagada asja kiire lahendamine, iseenesest seda, et Euroopa Kohus kohaldaks vastavale eelotsusetaotlusele kodukorra artiklis 105 ette nähtud kiirendatud menetlust (Euroopa Kohtu presidendi 31. juuli 2017. aasta kohtumäärus *Mobit*, C-350/17 ja C-351/17, ei avaldata, EU:C:2017:626, punkt 6, ja 29. novembri 2017. aasta kohtumäärus *Bosworth ja Hurley*, C-603/17, ei avaldata, EU:C:2017:933, punkt 9).
- 27 See menetlus erineb nimelt nii oma eseme kui ka kohaldamise tingimuste poolest ajutiste meetmete kohaldamise menetlusest, nagu see, mis on ette nähtud kodukorra artiklites 160–166 ja 190 seoses hagide ja apellatsioonkaebustega (vt selle kohta Euroopa Kohtu presidendi 7. aprilli 2016. aasta kohtumäärus *nõukogu vs. Front Polisario*, C-104/16 P, ei avaldata, EU:C:2016:232, punkt 18, ja 11. oktoobri 2017. aasta kohtumäärus *komisjon vs. Poola*, C-441/17, ei avaldata, EU:C:2017:794, punkt 15), või sellest menetlusest, mida kohaldatakse eelotsusetaotluse esitanud kohtus, nagu mainitud käesoleva kohtumääruse punktis 20.
- 28 Täpsemalt on kodukorra artiklis 105 ette nähtud kiirendatud menetluse eesmärk võimaldada Euroopa Kohtul teha lühikese aja jooksul tema menetluses oleva eelotsusetaotluse kohta sisuline otsus, mitte hinnata vajadust võtta ajutisi meetmeid kuni sellise otsuse tegemiseni.
- 29 Lisaks ei võimalda kiirendatud menetlus erinevalt käesoleva määruse punktis 27 viidatud ajutiste meetmete kohaldamise menetlusest Euroopa Kohtul viivitamata ja vajaduse korral ajutiselt lahendada talle esitatud küsimusi, vaid kohustab teda esialgu järgima õigust esitada kirjalikke seisukohti, mis on kodukorra artikli 105 lõikes 3 antud põhimenetluse osalistele ja teistele Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele, kelle hulka kuuluvad ka liikmesriigid, kes võivad vastavalt selle kodukorra artikli 38 lõikele 4 oma seisukohad esitada oma ametlikus keeles. Selle nõude järgimisega seotud tähtaegadele lisanduvad eelkõige tähtjad, mis on

seotud eelotsusetaotluse tõlkimisega erinevatesse liidu ametlikes keeltesse, liikmesriikide poolt menetluskeeles esitatud kirjalike seisukohtadega ning seejärel Euroopa Kohtu otsusega, pidades silmas selle avaldamist.

- 30 Võttes aga käesoleval juhul arvesse neid nõudeid ja kuupäeva, mil eelotsusetaotlused esitanud kohus oma taotlused esitas, ei ole Euroopa Kohtul võimalik, isegi kui ta kohaldab käesolevate kohtuasjade suhtes kiirendatud menetlust, teha nende kohta otsust sellise tähtaja jooksul, milles on järgitud hea õigusemõistmise põhimõtet ja mis võimaldab eelotsusetaotlused esitanud kohtul lahendada põhikohtuasjad enne 2021. aasta suve algust, nagu märkis eelotsusetaotlused esitanud kohus, et ta peab seda tegema käesoleva kohtumääruse punktides 19 ja 25 nimetatud põhjustel.
- 31 Sellest järeldub, et sellise menetluse kasutamise eesmärgi ei saa mingil juhul saavutada käesoleva kohtumääruse eelmises punktis nimetatud eesmärgi ning sellel ei ole seega käesolevates kohtuasjades kasulikku mõju (vt analoogia alusel Euroopa Kohtu presidendi 20. detsembri 2017. aasta kohtumäärus *de Diego Porras*, C-619/17, ei avaldata, EU:C:2017:1025, punkt 25). Seega ei õigusta käesoleva kohtuasja asjaolud seda, et Euroopa Kohus teeb erandi selle kodukorra artikli 105 lõike 1 alusel tema kodukorra üldiselt kohaldatavatest sätetest.
- 32 Samas on Euroopa Kohus juba otsustanud, et igal liikmesriigi kohtul, kelle lahendada on liidu õigusega reguleeritud vaidlus, peab olema õigus kohaldada esialgse õiguskaitse meetmeid, mis võimaldavad tagada nende õiguste – millele on tuginetud selle õiguse alusel – olemasolu kohta tehtava otsuse täielik toime, jättes vajaduse korral kohaldamata sellised riigisisised õigusnormid, mis seda pädevust takistavad. See on nii seda enam, kui liikmesriigi pädev kohus otsustab menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimused, kuna niisugused esialgse õiguskaitse meetmed võivad olla sobivad, et tagada ETL artiklis 267 ette nähtud eelotsusetaotluste süsteemi kasulik mõju (vt selle kohta 19. juuni 1990. aasta kohtuotsus *Factortame jt*, C-213/89, EU:C:1990:257, punktid 21–23).
- 33 Seega on liikmesriigi kohtu – kelle poole pöörduetakse kiireloomulises vaidluses, kes on enne teisi kõige paremas olukorras, et hinnata selle poolte jaoks konkreetseid küsimusi, ning kes peab vajalikuks esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimused liidu õiguse tõlgendamise kohta – ülesanne võtta Euroopa Kohtu otsuse tegemiseni kõik sobivad esialgse õiguskaitse meetmed, et tagada selle otsuse täielik toime, mille ta ise peab tegema (vt selle kohta Euroopa Kohtu presidendi 10. aprilli 2018. aasta kohtumäärus *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, ei avaldata, EU:C:2018:253, punkt 15 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 34 Käesoleval juhul on seega eelotsusetaotlused esitanud kohtu ülesanne – nagu ta seda näeb oma eelotsusetaotlustes, mis on kokku võetud käesoleva kohtumääruse punktis 20 – otsustada, kas esialgse õiguskaitse meetmed on sobivad, et tagada nende otsuste täielik toime, mille ta peab tegema, ning vajaduse korral määrata kindlaks meetmed, mis tuleb võtta.
- 35 Euroopa Kohus käsitleb käesolevaid kohtuasju kodukorra artikli 53 lõike 3 alusel eelisjärjekorras, arvestades nende kohtuasjade erilisi asjaolusid, nagu need nähtuvad eelotsusetaotlused esitanud kohtu andmetest, mis on kokku võetud käesoleva kohtumääruse punktides 16–19.
- 36 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb järeldada, et eelotsusetaotlused esitanud kohtu taotlusi, et käesolevate kohtuasjade suhtes kohaldataks kodukorra artiklis 105 ette nähtud kiirendatud menetlust, ei saa rahuldada.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohtu president otsustab:

Jätta Tribunale amministrativo regionale per la Sicilia (Sitsiilia maakonna halduskohus) taotlused, et liidetud kohtuasjade C-14/21 ja C-15/21 suhtes kohaldataks Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 105 ette nähtud kiirendatud menetlust, rahuldamata.

Allkirjad